

Τύποι Νομιμοποιημένης Εξουσίας (Weber 1860 – 1920)

1. Παραδοσιακή Εξουσία
2. Νομική – Γραφειοκρατική – Ορθολογική Εξουσία
3. Χαρισματική

Οι τύποι αυτοί είναι ιδεατοί. Δεν βρίσκονται αυτούσιοι στην πράξη. Εμφανίζονται, στην πράξη μίξη αυτών.

νομιμοποιημένο = που έχει την γενική αποδοχή

νόμιμο = που είναι σύμφωνο με τον νόμο

1. ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ

Αρχή: Υποταγή του πλήθους σε ένα πρόσωπο λόγω παράδοσης (π.χ. Αρχηγός φυλής, Πατέρας στην οικογένεια, Παπάδες σε χωριά, Μαφιόζοι, Φεουδάρχεις)

⇒ Η παραδοσιακή εξουσία εμφανίζεται συνήθως εκεί που ΔΕΝ είναι οικονομικά αναπτυγμένη η αγορά

Στην παραδοσιακού τύπου εξουσία ΔΕΝ υπάρχουν:

- αρμοδιότητες που υπόκεινται σε κάποιους κανόνες.
- Θεσμοθετημένα καθήκοντα
- Δεν υπάρχει ιεραρχία
- Δεν υπάρχει σύστημα προαγωγών που στηρίζεται σε ορθολογικές μεθόδους (κάποιο σύστημα αξιολόγησης)
- Δεν υπάρχει τεχνική κατάρτιση
- Δεν υπάρχει η έννοια του σταθερού μισθού. Ο ηγέτης ανταμείβει με δώρα.

Υποκατηγορίες του παραδοσιακού τύπου εξουσίας

A. Γεροντοκρατία

B. Πατριαρχία

2. ΝΟΜΙΚΗ – ΓΡΑΦΕΙΟΚΡΑΤΙΚΗ – ΟΡΘΟΛΟΓΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ

Παράδειγμα : το σύγχρονο κράτος, ο στρατός, Η δημόσια διοίκηση, Τριτοβάθμια ιδρύματα.

Χαρακτηριστικά:

- Ύπαρξη επίσημου οργανισμού ο οποίος βρίσκεται σε συνεχή και αδιάκοπη λειτουργία
- Οργάνωση διοικητικού οργανισμού και καθορισμός δραστηριοτήτων κατά τομέα λειτουργίας.
- Υπάρχει ιεραρχία μεταξύ των παραγόντων του οργανισμού
- Εξειδικευμένο προσωπικό
- Πλήρης διαχωρισμός του διοικητικού προσωπικού από το ιδιοκτησιακό καθεστώς.
- Αποκλείεται η μόνιμη κατάληψη θέσης
- Υπάρχει γραπτό δίκαιο
- Τακτική μισθοδοσία (σε χρήμα και όχι σε είδος)

3. ΧΑΡΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ

Χάρισμα = εξαιρετικές ιδιότητες της ανθρώπινης προσωπικότητας που κάνουν τον φορέα τους να θεωρείται ότι κατέχει υπερφυσικές – ασυνήθιστες ικανότητες.

Η χαρισματικού τύπου εξουσία συνήθως εμφανίζεται σε στιγμές κρίσης. Παράδειγμα χαρισματικών ηγετών, Χριστός, Χίτλερ, Ανδρέας Παπανδρέου.

ΚΡΑΤΟΣ

Κύρια συστατικά Κράτους

- ⇒ Έδαφος (σύνορα)
- ⇒ Άνθρωποι
- ⇒ Διοίκηση

Ορισμός: Αυτόνομος πολιτειακός οργανισμός, εντός ενός γεωγραφικά καθορισμένου χώρου, με ορισμένη κεντρική διοίκηση (εξουσία), ικανή να συλλέγει φόρους να στρατολογεί πολίτες και να επιβάλλει την εφαρμογή των νόμων.

Γένεση του Κράτους: Στις αγροτικές κοινωνίες εμφανίζεται αρχικά η αγορά (με την έννοια της εθελούσιας ανταλλαγής προϊόντων). Οι αγορές δημιουργούν ενώσεις και αυτές με τη σειρά τους κοινωνίες. Η άθροιση κοινωνιών οδηγούν στη γέννηση του κράτους.

Το κράτος προκύπτει είτε: - Με την εθελοντική ένωση πολλών κοινοτήτων ανθρώπων
είτε - Ως προϊόν έξωθεν καταναγκασμού για ένωση.

- Το κράτος ως προϊόν εθελοντικής ένωσης
Βασικοί πολιτικοί θεσμοί κατά την ίδρυση του κράτους
 1. Νομοθετικό σώμα
 2. Εκτελεστικό σώμα
 3. Δικαστικό σώμα
 4. Καταναγκαστικός μηχανισμός (τιμωρεί αυτούς που εκ-φεύγουν των νόμων)
- Το κράτος ως προϊόν καταναγκασμού
Βασικοί τύποι θεσμών κατά την ίδρυση του κράτους
 1. Νομιμοποίηση (στέμμα)
 2. Κατασταλτικός (θεσμοί που εφαρμόζουν τις αποφάσεις του ηγέτη)
 3. Επίλυση διαφορών που ανακύπτουν κατά την εφαρμογή της εξουσίας
 4. Προλαμβάνει και καταστέλλει αυτούς που επιβουλεύονται την εξουσία του

Σύμφωνα με τον Weber "Τα σύγχρονα κράτη είναι προϊόν καταναγκασμού"

ΚΥΡΙΕΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

- A. Φεουδαρχία (7^{ος} – 15^{ος})
- B. Απόλυτη Μοναρχία (Απολυταρχία)
- Γ. Συνταγματική Μοναρχία
- Δ. Φιλελεύθερη Δημοκρατία

A + B = Αγροτικά Οικονομικά Συστήματα

Γ + Δ = Καπιταλιστικά Οικονομικά Συστήματα.

Πριν το Φεουδαρχικό σύστημα, όλα τα συστήματα ήταν ΔΟΥΛΟΚΤΗΤΙΚΑ.

Η Φεουδαρχία είναι οικονομικό και πολιτικό σύστημα. Ως οικονομικό σύστημα προηγείται του καπιταλιστικού συστήματος.

A. ΦΕΟΥΔΑΡΧΙΑ

Βασική Αρχή : Ελάχιστοι άνθρωποι ελέγχουν μεγάλες εκτάσεις γης. Η πλειοψηφία των ανθρώπων είναι άκληροι (χωρίς δική τους γη).

Οι σχέσεις στη Φεουδαρχική πολιτειακή οργάνωση είναι

- Ιεραρχικές
- Προσωπικές
- Αμοιβαία δεσμευτικές

Η ιεραρχία στη Φεουδαρχία έχει ως εξής;

Θεός – Βασιλιάς – Ευγενής (Φεουδάρχες) – Δουλοπάροικοι

Οι υποτελείς (φεουδάρχες) αναλαμβάνουν την διοίκηση των Φέουδων με την υποχρέωση να συνδράμουν πολεμικά τον βασιλιά σε περίπτωση πολέμου. Στο Μεσαίωνα δεν υπάρχει η έννοια της ιδιοκτησίας.

Νομιμοφροσύνη – Υποταγή – Στρατιωτική βοήθεια. Αυτό έδιναν οι δουλοπάροικοι στους φεουδάρχες και αυτοί με τη σειρά τους στο βασιλιά. (οι δουλοπάροικοι «πλήρωναν» στον φεουδάρχη «γεωπρόσοδο»)

Βασικό ζητούμενο της εποχής είναι η προστασία. Οι δουλοπάροικοι αφενός, αισθάνονται ασφάλεια με το καθεστώς της Φεουδαρχίας και αφετέρου δεν υπάρχουν εναλλακτικές λύσεις, για τους λόγους αυτούς η Φεουδαρχία κράτησε τόσους αιώνες (7^{ος} – 15^{ος})

Η Φεουδαρχία τελειώνει λόγω της ανάπτυξης των πόλεων. Οι πόλεις με τη σειρά τους γεννούν τις συντεχνίες.

ΣΥΝΤΕΧΝΙΕΣ= κλειστά συστήματα ομοτέχνων (ιεραρχικές σχέσεις: masters – τεχνίτες – μαθητευόμενοι)

B. ΑΠΟΛΥΤΗ ΜΟΝΑΡΧΙΑ (16^{ος} αιώνας)

Η αυτόνομη πόλη δημιουργεί:

- Την ανάγκη δημιουργίας μεγάλων στρατών
- Την ανάγκη ενιαίας διοίκησης

Κλασική περίπτωση απολυταρχίας αποτελεί η Γαλλία τον 16^ο αιώνα

Γ. ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΜΟΝΑΡΧΙΑ (έτος ορόσημο 1789 Γαλλική επανάσταση)

Η άνοδος της αστικής τάξης επιφέρει την απαίτηση για σύνταγμα που να περιορίζει την εξουσία του μονάρχη. Ουσιαστικά μπαίνουν κανόνες στην διακυβέρνηση.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα συνταγματικής μοναρχίας αποτελεί η Αγγλία του 18^{ου}. Η Αγγλία άλλωστε ήταν και το πρώτο κράτος στο οποίο στοιχειοθετήθηκε η έννοια του συντάγματος. (Το 1215 μ.Χ. ένα πρωτόγονο συνταγματικό κείμενο η Magna carta οδηγεί στο κοινοβούλιο μεσαιωνικού τύπου που ελέγχει τον μονάρχη)

Δ. ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ (18^{ος} – 19^{ος} αιώνας)

Παράγοντες που οδήγησαν σε αυτή.

- Κοινοβούλιο
- Ανεπτυγμένη κοινωνία
- Εκλογές

Αρχικά δικαίωμα ψήφου δεν είχαν όλοι. Είχαν μόνο οι άνδρες, με σημαντική περιουσία, που είχαν ηλικία 30 με 35 ετών και ήταν μορφωμένοι. Ο θεσμός της καθολικής ψηφοφορίας ξεκίνησε να υιοθετείται από τον 19^ο αιώνα.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΠΟΛΙΤΕΙΑΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

1821 – 1843 : Απόλυτη μοναρχία (Όθωνας)

1843 – 1974 : Συνταγματική μοναρχία (ο Όθωνας έδωσε σύνταγμα το 1843)

1974 – σήμερα: Με το δημοψήφισμα του 1974 ψηφίστηκε η Προεδρευόμενη κοινοβουλευτική δημοκρατία

Στην Ελλάδα για πρώτη φορά ψήφισαν οι γυναίκες το 1952

ΚΟΙΝΩΝΙΑ – ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΤΑΞΕΙΣ

Η κοινωνία εμφανίζεται ως έννοια την περίοδο της συνταγματικής μοναρχίας (περίπου 18^{ος} αιώνας).

Η κοινωνία «δημιουργείται» με την ανάπτυξη της αστικής τάξης. Η ανάπτυξή της οφείλεται:

1. Στην αποκρυστάλλωση των αιτημάτων προς την κρατική εξουσία. (απελευθέρωση και άνοιγμα των αγορών, μικρότερη φορολογία)
2. Εγκαθίδρυση δημόσιου χώρου.

Η κοινωνία προϋποθέτει ως προς το κράτος:

1. Θεσμική ανεξαρτησία από την κρατική εξουσία
2. Εσωτερική διαφοροποίηση των μελών της κοινωνίας.

Οι δύο αυτοί παράγοντες είναι γενεσιουργές αιτίες κοινωνικών συγκρούσεων.

Κοινωνικές τάξεις: Συλλογικές ομάδες που δεν ορίζονται με βάση το style ζωής αλλά με βάση την θέση των μελών τους στην παραγωγική διαδικασία.

Κεφαλαιοκράτες

Προλετάριοι : η πρώτη τάξη που αναπτύσσεται και έχει συνοχή (proles). Ο προλετάριος είναι προϊόν της Βιομηχανικής επανάστασης (περίπου το 1770)

Η ενότητα των κοινωνικών τάξεων οφείλεται στα κοινά συμφέροντα που υπάρχουν μεταξύ των μελών των τάξεων, αλλά και στον ανταγωνισμό μεταξύ των τάξεων.

ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΙΣ – ΔΙΑΙΡΕΤΙΚΕΣ ΤΟΜΕΣ – ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΚΟΜΜΑΤΑ

Οι επαναστάσεις τροφοδοτούν διαιρετικές τομές και αυτές γεννούν τα πολιτικά κόμματα.

Επαναστάσεις: - Εθνικές επαναστάσεις (Γαλλική 1789, Ρωσική 1917...)

- Βιομηχανική επανάσταση

⇒ Οι εθνικές επαναστάσεις προκαλούν τις εξής διαιρετικές τομές:

Κράτος / Εκκλησία

Κέντρο / Περιφέρεια

⇒ Η βιομηχανική επανάσταση προκαλεί τις εξής διαιρετικές τομές:

Αγροτική γη / βιομηχανία (ύπαιθρος / πόλη)

Ιδιοκτήτης / εργάτης (κεφαλαιοκράτης / προλετάριος)

Τα πολιτικά κόμματα που συστήνονται λόγω των διαιρετικών τομών:

Αγροτικά κόμματα, Αστικά κόμματα, Σοσιαλδημοκρατικά, Θρησκευτικά κόμματα, Κοσμικά κόμματα, Εθνικά κόμματα, Αποσχιστικά κόμματα.

ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΚΟΜΜΑΤΑ

Κόμμα αποτελεί οποιαδήποτε πολιτική ομάδα με ορισμένο σήμα που προσέρχεται σε εκλογές προτείνοντας τους δικούς της υποψηφίους για να αναλάβουν δημόσια αξιώματα.

Τα πολιτικά κόμματα:

- Εκφράζουν κοινωνικά αιτήματα
- Αντιπροσωπεύουν κοινωνικά συμφέροντα
- Μεταφέρουν μηνύματα – κοινωνικά αιτήματα στη κρατική εξουσία

Τα κόμματα αντανakλούν τις διαιρέσεις που υπάρχουν στην κοινωνία.

Στάδια ανάπτυξης των σύγχρονων κομμάτων (Ιδεατοί τύποι).**Α. Αστικά κόμματα** (κόμματα στελεχών ή κόμματα Elite ή κόμματα προεστών)

Τα πρώτα κόμματα συμπίπτουν με την ανάπτυξη του φιλελεύθερου κράτους (τέλος 18^{ου} – 19^{ου}).

Διατείνονται ότι αντιπροσωπεύουν ολόκληρο το έθνος και τους πολίτες του. Κυριαρχεί η έννοια του εθνικού συμφέροντος. Βέβαια η έννοια του εθνικού συμφέροντος ταυτίζεται με το συμφέρον της αστικής τάξης, μιας και τα πρώτα κόμματα προέρχονται από τους αστούς.

Κύρια χαρακτηριστικά :

1. Δεν έχουν οργάνωση.
2. Δεν έχουν ιδεολογία όπως τα κόμματα του 20^{ου} αιώνα. Ο προσανατολισμός τους είναι εμπειρικός με γνώμονα το εθνικό συμφέρον. Κύριοι τομείς ενδιαφέροντος είναι οι διεθνείς σχέσεις και η παγκόσμια οικονομία, η τήρηση του νόμου και της τάξης στο εσωτερικό.
3. Έχουν δεσμούς πατρωνίας (πελατειακές σχέσεις).

Οι σχέσεις του κόμματος με την κοινωνία είναι φεουδαλικού τύπου:

- Ιεραρχικές (Κομματικός αρχηγός – Τοπικοί άρχοντες – Οικογένειες)
- Προσωπικές
- Αμοιβαία δεσμευτικές

Β. Μαζικά κόμματα (ή κόμματα των μαζών) τέλος 19^{ου} αρχές 20^{ου} αιώνα

Η καθολική επέκταση του δικαιώματος της ψήφου στους άρρενες πολίτες, η εκβιομηχάνιση, η εγκατάλειψη της υπαίθρου, ο Α' παγκόσμιος πόλεμος και η Ρωσική επανάσταση (1917) διευκόλυναν την ανάπτυξη των μαζικών κόμματος.

Διατείνονται ότι αντιπροσωπεύουν μια συγκεκριμένη κοινωνική τάξη και τα μέλη της (πχ τα Σοσιαλδημοκρατικά κόμματα αντιπροσώπευαν τα συμφέροντα της εργατικής τάξης). Καταργείται η έννοια του εθνικού συμφέροντος και αναπτύσσεται ανταγωνισμός μεταξύ των κομμάτων, μιας και αντιπροσωπεύουν συμφέροντα που εκ φύσεως είναι αντικρουόμενα για κάθε τάξη.

Κύρια χαρακτηριστικά :

1. Πολύ καλή εσωκομματική οργάνωση. Δημιουργούν μεγάλες και πειθαρχημένες οργανώσεις με έντονη κινητοποίηση των κομματικών μελών. Υπάρχει ιεραρχία κάθετα διατεταγμένη. (Σημαντικός ο ρόλος των μικρών και μεσαίων στελεχών)
2. Είναι ιδεολογικά κόμματα. «Ταξική» ιδεολογία ταγμένη στην εξυπηρέτηση των συμφερόντων ορισμένης τάξης. Χαρακτηρίζεται από λεπτομερή θεωρητική κατάρτιση και υψηλή ιδεολογική φόρτιση. Έντονα τελεολογικός χαρακτήρας.

Γ. Πολυσυλλεκτικά κόμματα ('60 και κατόπιν)

Η ανάπτυξη των μεσαίων τάξεων, η μείωση της «ταξικότητας» της ψήφου καθώς και η ανάπτυξη των Μ.Μ. Ενημέρωσης, η επέκταση του κράτους πρόνοιας και ο καταναλωτισμός διευκόλυναν την ανάπτυξή τους.

Διατείνονται ότι αντιπροσωπεύουν τα συμφέροντα της πλειοψηφίας των πολιτών. Η έννοια του «μέσου ψηφοφόρου». Θεωρούν ότι τα γενικά συμφέροντα ΔΕΝ είναι ταξικά προσδιορισμένα ούτε σταθερά και αμετάβλητα.

Κύρια χαρακτηριστικά :

1. Περιορισμένη και χαλαρή εσωτερική οργάνωση. Δίνουν μεγάλη βάση στην πολιτική διαφήμιση και στην προβολή τους από τα ΜΜΕ. Ο ρόλος των μικρο-μεσαίων στελεχών είναι περιορισμένος προς όφελος του κομματικού αρχηγού.
2. Η ιδεολογία αποκτά δευτερεύοντα ρόλο. Τα κομματικά προγράμματα έχουν έντονο εμπειρικό (πρακτικό) χαρακτήρα. Συχνά ο κομματικός αρχηγός εμφανίζεται να έχει μεγαλύτερη αξία από το πρόγραμμα.

Τα πολυσυλλεκτικά κόμματα απευθύνονται κυρίως στη μεσαία τάξη.

ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ: Συστήματα αναφορών και αξιών τα οποία επικαλούνται οι πολιτικοί σχηματισμοί.

Κύριοι ιδεολογικοί τύποι:

- Φιλελεύθερη ιδεολογία
- Συντηρητικά κόμματα, Άκρα δεξιά
- Χριστιανοδημοκρατικά
- Σοσιαλιστικά κόμματα
- Κομμουνιστικά
- «Χωρικά κόμματα» (τοπικά), οικολόγοι

ΚΟΜΜΑΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Ορισμός: Σύστημα σχέσεων ανταγωνισμού μεταξύ των κομμάτων.

«Το σύνολο των κομμάτων που βρίσκονται σε συνθήκες διαντίδρασης στα πλαίσια ενός δεδομένου πολιτικού συστήματος» (Monica και Jean Charlot)

Το κομματικό σύστημα προσδιορίζεται:

1. Αριθμός των κομμάτων
2. Κομματικό ανταγωνισμό (πολωμένος, μετριοπαθείς)

Κομματικά συστήματα

- i. Μονοκομματικά
- ii. Δικομματικά
- iii. Πολυκομματικά

i. Μονοκομματικά συστήματα

- α) Υπάρχει ένα και μοναδικό κόμμα στο κράτος (πχ. Σοβιετική Ένωση, Κίνα, Ναζί στη Γερμανία)
- β) Υπάρχει ένα κύριο κόμμα που είναι στην εξουσία και υπάρχουν δύο ή τρία πολύ μικρά τα οποία δεν δημιουργούν αντιδράσεις – εντάσεις – προβλήματα στο κόμμα εξουσίας (ηγεμονικό κόμμα).
- γ) Μονοκομματικό με κυρίαρχο κόμμα (δεσπόζον). Δεν έχουμε αλλαγή στο κόμμα που βρίσκεται στην εξουσία για τουλάχιστον τέσσερις (4) συνεχόμενες εκλογικές αναμετρήσεις. (πχ. Μεγάλη Βρετανία, οι Συντηρητικοί από το 1979 έως το 1992 όπου κέρδισαν σε τρεις συνεχόμενες εκλογικές αναμετρήσεις)
το (α) και το (β) το συναντάμε σε μη δημοκρατικά πολιτικά συστήματα.

ii. Δικομματισμός

Δεν έχει να κάνει με τον αριθμό των κομμάτων που συμμετέχουν στην εκλογική διαδικασία, αλλά με το ότι δύο κόμματα εναλλάσσονται στην εξουσία χωρίς τη συμμετοχή ή τη συνδρομή τρίτων κομμάτων.

Παράδειγμα δικομματισμού, Αγγλία (συντηρητικοί, εργατικοί), Η.Π.Α. (δημοκρατικοί, ρεμπουπλικάνοι).

iii. Πολυκομματικά συστήματα.

- α) Με περιορισμένη πόλωση (Κεντρομόλα πολυκομματικά συστήματα). Χαρακτηριστικό του συστήματος αυτού είναι η περιορισμένη ιδεολογική απόσταση μεταξύ των βασικών κομμάτων. Υπάρχει μικρός κομματικός ανταγωνισμός και κατά βάση λίγα κόμματα. Παράδειγμα αποτελεί η σύγχρονη Γερμανία (τρία – τέσσερα βασικά κόμματα: σοσιαλδημοκράτες, χριστιανοδημοκράτες, φιλελεύθεροι, πράσινοι)
- β) Με έντονη πόλωση. Χαρακτηριστικό του συστήματος αυτού είναι ο έντονος κομματικός ανταγωνισμός. Υπάρχει μεγάλος αριθμός κομμάτων που καλύπτουν όλο το ιδεολογικό φάσμα. Συνήθως υπάρχουν πάνω από πέντε (5) κόμματα και συμμετέχουν στις εκλογές και αντισυστημικά κόμματα.

Τα μικρά κόμματα είναι σημαντικά όταν πληρούν ένα εκ των δύο χαρακτηριστικών

1. Δυνατότητα κυβερνητικής συνεργασίας

2. Δυνατότητα εκφοβισμού

Τα χαρακτηριστικά αυτά είναι ποιοτικά και όχι ποσοτικά. Η συγκυρία των εκλογικών αποτελεσμάτων μπορεί να τα καθιστά απαραίτητα για τον σχηματισμό κυβέρνησης με κάποιο από τα κόμματα που δεν κέρδισε την απαιτούμενη πλειοψηφία.

Διαιρέσεις και Πολιτική

1. Ταξικές διαιρέσεις
2. Θρησκευτικές διαιρέσεις
3. Εθνικο-εδαφικές διαιρέσεις

Κοινωνικές Τάξεις και Πολιτική: Ο πολιτικός προσανατολισμός επηρεάζεται έντονα από τις κοινωνικο-οικονομικές μονάδες ένταξης.

Αναφορές... Γαλλία (1981) το 65% των εργατών ψήφισε F. Mitterrand
 το 35% των εργατών ψήφισε Giscard d' Estaing
 ... Γαλλία (1978) το 74% των αγροτών αυτό-τοποθετούνται ΔΕΞΙΑ
 το 26% των αγροτών αυτό-τοποθετούνται ΑΡΙΣΤΕΡΑ
 ...Μ. Βρετανία Από της αρχές του 20^{ου} αιώνα μέχρι το 1950 η ψήφος είχε έντονο ταξικό χαρακτήρα. Από το '50 και έπειτα ο χαρακτήρας αυτός αποδυναμώθηκε.

Θρησκεία και Πολιτική: - σχέσεις εκκλησίας – κράτους
 - σχέσεις εκκλησίας - κοινωνίας
 - θρησκευτικές και κοινωνικές αξίες

Χώρος και Πολιτική: Στην Ευρώπη το Κράτος-Έθνος συγκροτήθηκε με βάση συγχωνεύσεις κοινωνιών ετερογενών σε ότι αφορά στην εθνότητα, τη γλώσσα ή τη θρησκεία.

...τα κράτη που συντίθενται από πολλές εθνότητες διαλύονται εκ των έndon...

Τα κόμματα των μειοψηφιών: Η οργάνωση των κομμάτων με αποκλειστικό στόχο τη διεκδίκηση της εθνικής αυτονομίας μπορεί δυνητικά να αποβεί καταστρεπτική για το κράτος (Ιρλανδικά αυτονομιστικά κινήματα στη Μ. Βρετανία)

Ομοσπονδιοποίηση των εθνικών κομμάτων: Το φιλελεύθερο κόμμα του Ηνωμένου Βασιλείου είναι οργανωμένο ως ομοσπονδία τεσσάρων διακριτών και σχεδόν αυτόνομων κομμάτων που εκπροσωπούν τις τέσσερις εδαφικές ενότητες της χώρας, την Αγγλία, την Ουαλία, τη Σκωτία, Β. Ιρλανδία.